

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Донбаська державна машинобудівна академія (ДДМА)

А. О. Лузан

ВСТУП ДО ФІЛОСОФІЇ

Навчальний посібник

Рекомендовано
Міністерством освіти і науки,
молоді та спорту України

Київ
«Центр учбової літератури»
2012

УДК 1 (07)
ББК 87я73
Л 82

Рецензенти:

Андрущенко В. П., д-р філос. наук, проф., академік АПН України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова;

Михальченко М. І., д-р філос. наук, проф., член-кореспондент НАН України, зав. відділу історії і теорії політичної науки, гол. наук. співроб. Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України ім. І. Ф. Кураса;

Мокляк М. М., д-р філос. наук, проф., провідний науковий співробітник Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України.

Рекомендовано
Міністерством освіти і науки,
молоді та спорту України
(лист № від)

Лузан, А. О.

Л 82 Вступ до філософії : навч. посіб. / А. О. Лузан. – Краматорськ : ДДМА, 2012. – 136 с.
ISBN.

Навчальний посібник має на меті показати світоглядну складову філософських систем різних епох: як уявляється природний світ і суспільство, яке місце людини в цьому світі, чи може вона здійснити зміни в ньому і якщо так, то яким чином.

Навчальний посібник призначений, насамперед, для студентів-бакалаврів, але і студенти-магістри, аспіранти і викладачі, а також усі, хто цікавиться філософією, знайдуть у ньому матеріал для розуміння філософських проблем і власних міркувань.

ISBN

УДК 1 (07)
ББК 87я73
© А. О. Лузан, 2012
© ДДМА, 2012

ЗМІСТ

Вступ	5
1 Філософія, коло її проблем і роль у суспільстві	6
1.1 Світогляд, його структура і типи	7
1.2 Специфіка філософського світогляду. Природа філософських проблем	10
1.3 Філософія і наука. Методологічна функція філософії	13
1.4 Філософія в системі культури	16
2 Антична філософія	18
2.1 Історичні передумови і джерела античної філософії	18
2.2 Космоцентричний характер античної філософії	20
2.3 Проблема буття у філософії Античності	21
2.4 Проблеми діалектики	24
2.5 Проблеми пізнання	25
2.6 Розуміння людини філософією Античності	26
2.7 Вчення про суспільство	31
3 Філософія Середньовіччя і Відродження	35
3.1 Філософія Середньовіччя як синтез християнства й античної філософії	35
3.2 Співвідношення віри і розуму, релігії і філософії у філософії Середньовіччя	37
3.3 Проблема буття і пізнання	39
3.4 Проблема людини і суспільства	40
3.5 Проблема універсалій	42
3.6 Гуманістичний характер філософії Відродження	43
4 Філософія Нового часу	46
4.1 Соціально-економічні перетворення, наукова революція і їхнє відображення у філософії Нового часу	46
4.2 Проблема методу пізнання. Емпіризм і раціоналізм	47
4.3 Вчення про субстанцію	52
4.4 Вчення про людину і суспільство	54
5 Німецька класична філософія	57
5.1 «Коперніканський переворот» І. Канта у філософії	57
5.2 Філософія Гегеля. Метод і система	61
5.3 Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха	65
6 Філософія марксизму	68
6.1 Соціально-історичні передумови виникнення філософії марксизму. Проблема відчуження	69
6.2 Матеріалістичне розуміння історії	72
6.3 Концепція матеріалістичної діалектики	76

7	Філософія життя.....	79
7.1	Критика попередньої філософії і розуміння предмета філософії.....	79
7.2	Криза європейської людини. Критика християнства.....	83
7.3	Надлюдина – носій нової моралі. Імморалізм.....	85
7.4	Філософія життя і суспільні науки.....	88
8	Філософія «психоаналізу».....	91
8.1	Чи є психоаналіз філософською концепцією?.....	91
8.2	Структура психіки за З. Фрейдом.....	92
8.3	Психоаналітична концепція особистості і суспільства.....	95
8.4	Неофрейдизм.....	97
9	Екзистенціалізм.....	100
9.1	Соціальні передумови й ідейні джерела екзистенціалізму.....	100
9.2	Категорія буття. Буття світу і буття людини.....	102
9.3	Людське існування і його модуси.....	105
9.4	Екзистенція і свобода.....	108
10	Теоретико-пізнавальні проблеми в західній філософії XIX–XX ст.	112
10.1	Позитивізм і етапи його розвитку.....	112
10.2	Неопозитивізм.....	115
10.3	Прагматизм.....	121
10.4	Феноменологія.....	124
10.5	Герменевтика.....	127
11	Постмодернізм.....	131
11.1	Модернізм, його границі і риси.....	131
11.2	Зміст постмодернізму.....	133

ВСТУП

До уваги читачів пропонується навчальний посібник з філософії. Сьогодні не існує не тільки обов'язкових підручників з філософії, але навіть визнаного зразка підручника серед фахівців. Що ж нового, або хоча б оригінального, чекає на читача в цій книзі?

По-перше, це історико-філософський підхід до самої проблеми. Автор дотримується цієї точки зору, оскільки у філософії не існує однозначно визнаного вирішення її проблем і історико-філософський підхід є найбільш адекватним її духу.

По-друге, при розгляді філософських систем різних часів автор виходить із принципу, що філософія виступає, насамперед, ядром світогляду епохи. Звичайно, у філософії є й інші функції, але для більшості людей вона виступає основою світогляду. Саме в цій якості вона їм знайома і більш за все їх цікавить.

По-третє, автор при викладі філософських систем намагався бути лаконічним і спирався на першоджерела. У посібнику сформульовано і відображено основні проблеми тієї або іншої епохи і підходи до їхнього вирішення. Якщо ж читача зацікавлять ці питання більш докладно, він може задовольнити свій інтерес, звернувшись до першоджерел, перелік яких подано після кожного розділу.